
**Wat is een
democratie? En hoe
werkt het?**

Het woord 'democratie'

Waar denk je aan bij het woord 'democratie'?
Welke woorden, beelden, verhalen roept dit bij jou op?

Het volk (= demos) oefent de macht (= kratia) uit

Kenmerken van een democratie:

- Er is een volksvertegenwoordiging
- Er zijn eerlijke en vrije verkiezingen
- Er is een scheiding van machten
- Er wordt gestreefd naar politieke gelijkheid voor iedereen
- Er is een grondwet
- De vrijheid van burgers wordt beschermd
- Er is een maatschappelijk middenveld
- Er zijn vrije media

Democratie in België

Volksvertegenwoordiging via vrije verkiezingen

- België is een indirecte democratie...
- ... dus een representatieve democratie...

Een representatieve democratie?

- Problemen zijn complex
- We zijn met veel burgers en we zijn het niet allemaal eens over alles
- We zijn met te veel burgers om samen over alles te beslissen
- We kiezen vertegenwoordigers die in onze plaats beslissingen nemen

Een representatieve democratie?

In de Belgische grondwet staat letterlijk dat alle macht bij de natie, het volk, berust

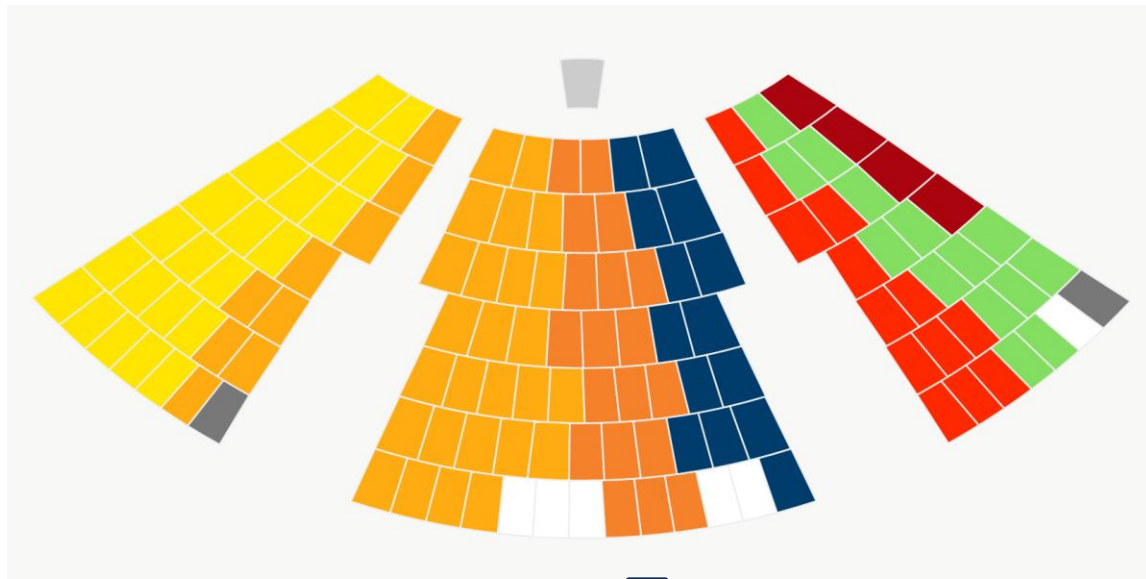
- De bevolking kiest rechtstreeks de volksvertegenwoordiging
- Die volksvertegenwoordigers keuren wetten goed en controleren de regering

Regelmatig worden er verkiezingen georganiseerd. Deze zijn vrij, eerlijk en geheim.

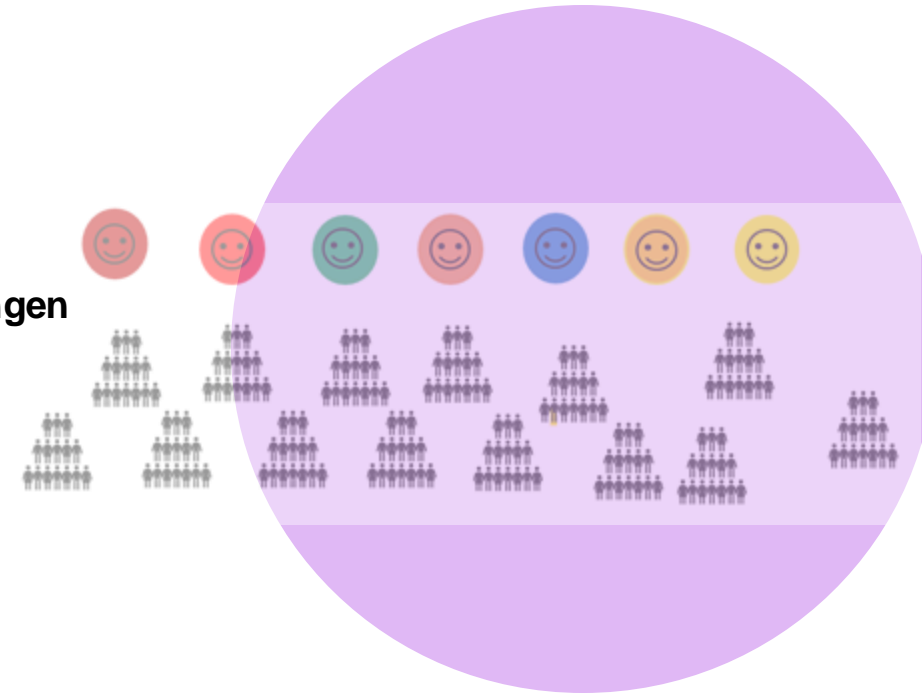

Een representatieve democratie?

Voorbeeld: Vlaams Parlement 2019 - 2024 → 124 volksvertegenwoordigers

Verkiezingen

Vertegenwoordigers keuren wetten goed 'bij meerderheid' = voor ons beslissen.

Een representatieve democratie?

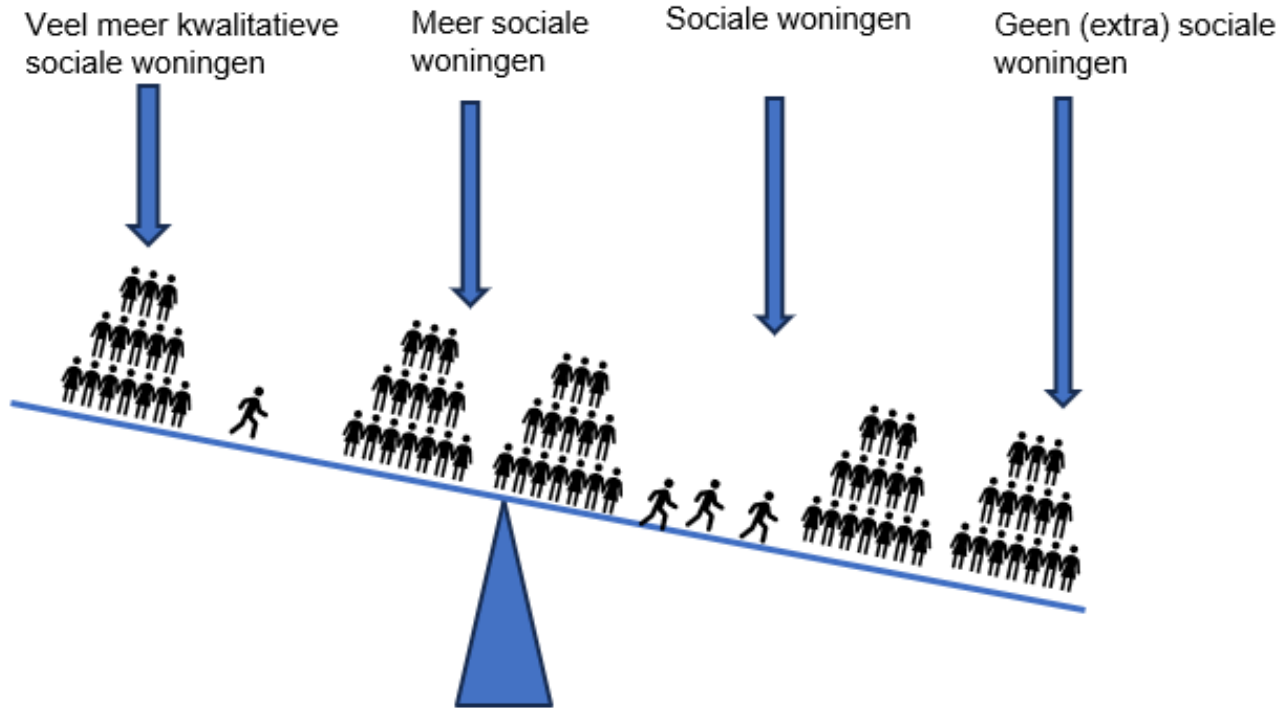
Voorbeeld Vlaamse regering 2019 – 2024:

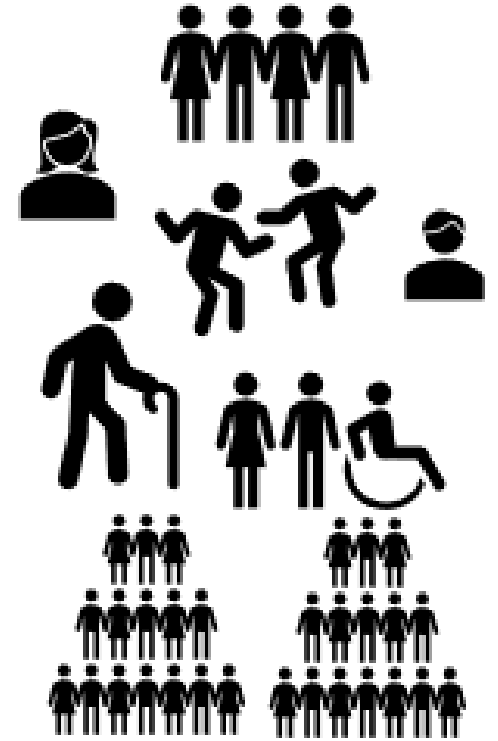
- Coalitie: CD&V, Open VLD en NV-a
→ ministers, uitvoerende macht
- Oppositie: PVDA, Vooruit, Groen! en Vlaams belang
→ Zij zijn tegen de uitvoerende macht (de coalitie) gekant

Een representatieve democratie?

Bijvoorbeeld:

Wie zegt wat? Wat zouden zij beslissen?

Gaan we stemmen?

Heb je persoonlijke ervaringen met stemmen of de politiek in België?

In welk land ben je geboren?

- Hoe verlopen verkiezingen daar?
- Hoe ziet de volksvertegenwoordiging eruit in jouw land van herkomst?

Welke coalitie is er in de gemeente, stad, district waar je woont?
Waar staan zij voor?

- Waar sta jij voor?
- Wie zit in de meerderheid?
- Wie zit in de oppositie?

Hoe zou je de Belgische democratie kunnen verbeteren?
Wat betekent democratie voor jou?

Representatieve democratie: een geschiedenis

- Begin België (1830): enkel mannen +25 jaar die belastingen konden betalen → 46.000 Belgen kozen vertegenwoordigers
- 1893: elke man +25 jaar mocht stemmen (vrouwen niet). Mannen met veel geld en bepaalde diploma's mochten meer stemmen uitbrengen (= meervoudig kiesrecht)
- Na WOI (1918): geen extra stemmen meer voor rijke mannen. Nieuwe regel: 1 man +21 jaar = 1 stem
- 1948: vrouwen mogen ook stemmen bij de nationale verkiezingen
- Later uitbreiding: +18 jaar en EU-burgers mogen ook stemmen
- Nu: ook jongeren (+16 jaar) Europese verkiezingen
- Nu: ook niet-Belgen (+18 jaar) voor gemeenteraads- en Europese verkiezingen
  - Registreren!
  - Geen EU-burger: min. 5 jaar in België

Welke evolutie zou jij in de toekomst willen zien?

Representatieve democratie 2024 - afschaffing opkomstplicht

Voor een democratie is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen meedoen, ook voor de lokale verkiezingen.

- Iets meer dan een vijfde (21,6%) van de Vlamingen zou definitief afhaken en nooit meer naar de stembus trekken
- 14,2% zou 'meestal' gaan stemmen en nog eens 14% 'soms'.

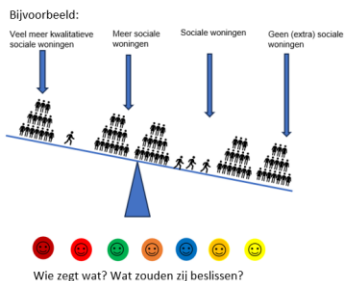
Zou jij gaan stemmen als je niet hoeft? Waarom wel/niet?

Stelling: hoe meer participatie, hoe meer democratie?

→ Ben je het eens of oneens?

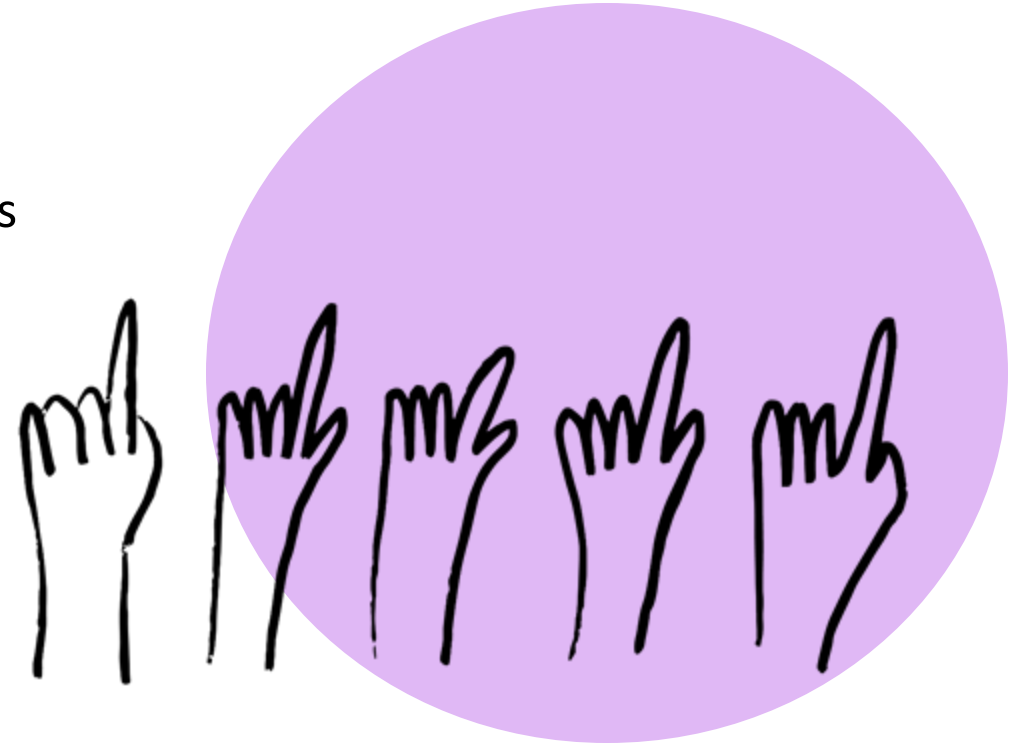
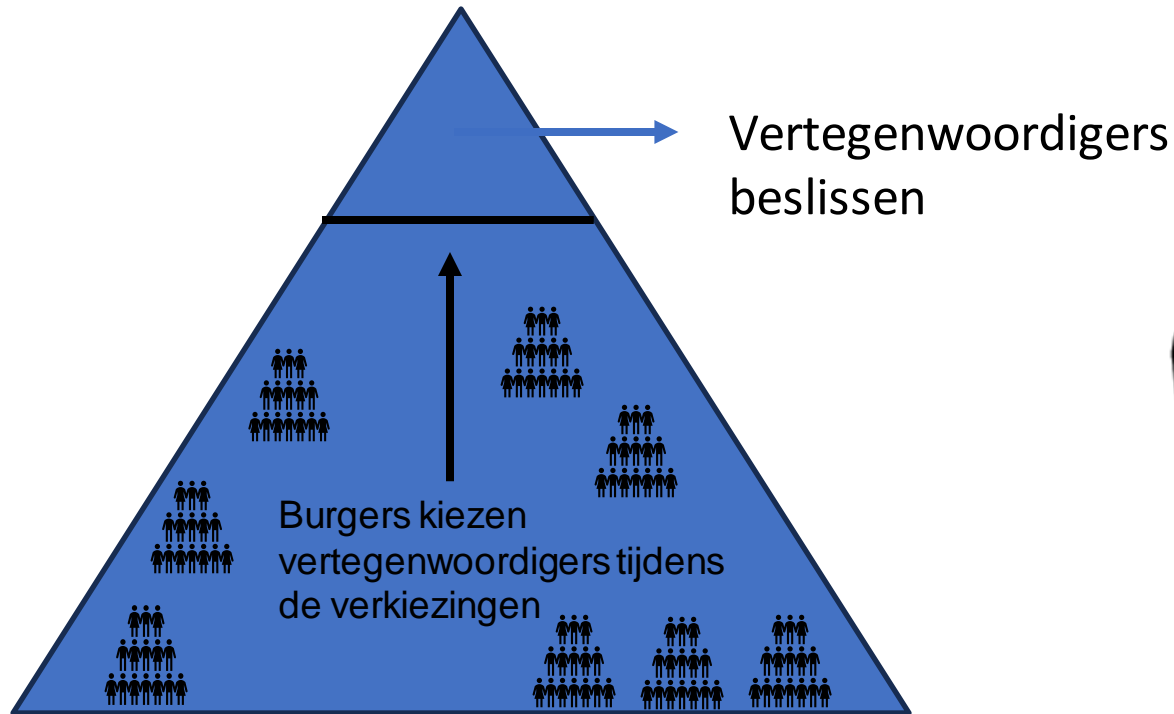
Ieders stem telt

Een representatieve democratie?

Dus... een democratie...

= verkiezingen?

Nee! Een democratie is veel meer dan verkiezingen alleen!

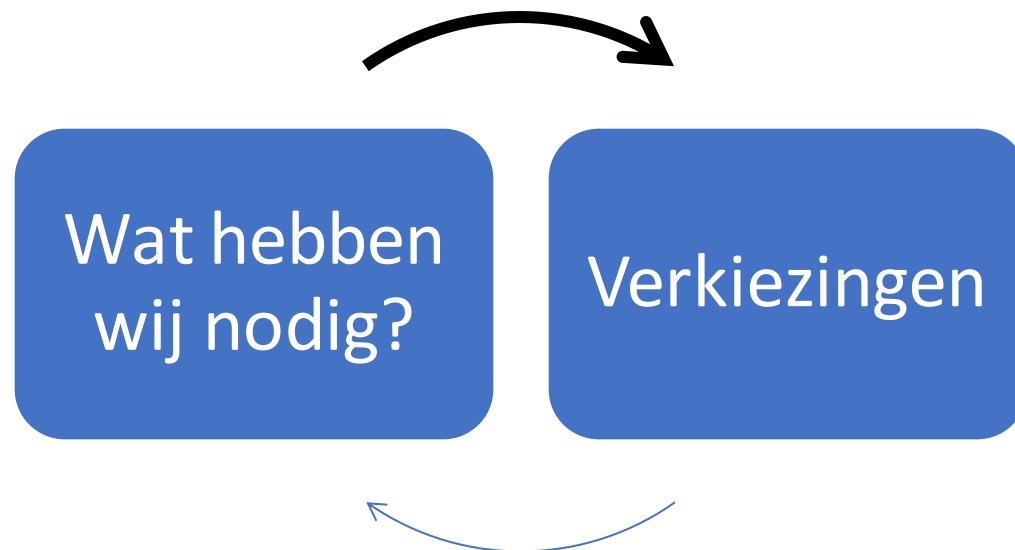
Dus... een democratie...

... is meer dan verkiezingen? JA!

We moeten niet wachten op de verkiezingen

Wij kunnen de vertegenwoordigers ook helpen door:

- Te zeggen wat wij nodig hebben
- Te tonen hoe het anders kan

HOE JE AAN POLITIEK KUNT DOEN

Dus... een democratie...

Er is een grondwet

- ✓ Bestaat uit internationale verdragen en wetten
- ✓ Dat zijn de basisprincipes van onze samenleving
- ✓ Iedereen moet de wet naleven, ook wie politiek verkozen is

Er is zijn vrije media (= '4de macht')

- ✓ Vrije media bepalen mee het maatschappelijk debat
- ✓ Rol: juiste informatie geven, opinievorming, agendasetting, waakhond

Er is een maatschappelijk middenveld = kloppend hart van de samenleving

- ✓ Duizenden organisaties die los van de overheid functioneren
- ✓ Zorgen voor belangenbehartiging
- ✓ Beschermen tegen concentratie van macht
- ✓ Basis = grondwet en grondrechten (art. 23) = politieke opdracht

ieders
stem
telt

GRONDRECHTEN GESPREK

1. Zoek samen artikel 23 van de grondwet online op.

2. Er is een grondwet en iedereen is gelijk, dus...

... heeft elkeen die in België verblijft dan ook een kwalitatieve betaalbare woning?

... heeft elkeen die in België verblijft dan ook een toegang tot betaalbare gezondheidszorg?

... heeft elkeen die in België verblijft dan ook een vrije keuze van beroepsarbeid?

3. Bekijk samen dit filmpje: [Hoeveel ouderen wonen in een zorgcentrum? | VRT NWS: nieuws](#)

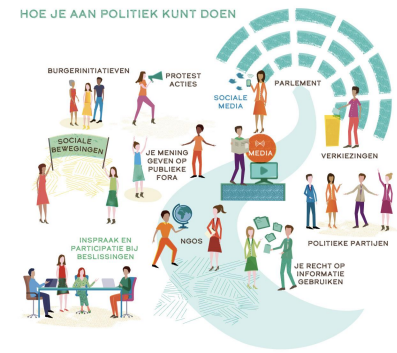

Belang van een maatschappelijk middenveld

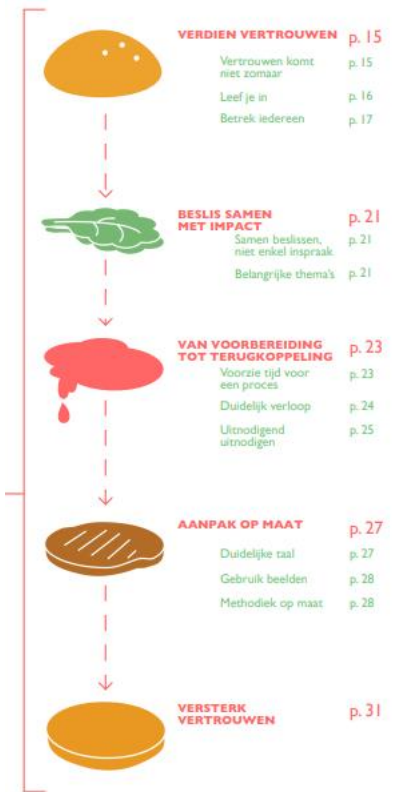
Voorbeeld: de vakbonden

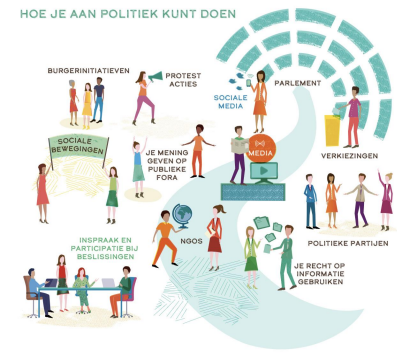
Ook leders stem telt is een voorbeeld van een verenigd middenveld 😊

Voorbeeld: participatie van burgers

[Beste Burger – De Zuidpoort vzw \(dezuidpoortgent.be\)](http://dezuidpoortgent.be)

Voorbeeld: Gentse volksraadpleging 'te duur'

Stap 1: er is een probleem

Stap 2: is er draagvlak?
= min. 10% handtekeningen

Stap 3: volksraadpleging

VRAAG 1: Gemeentelijk publiek vastgoed mag niet geprivatiseerd worden. Bent u akkoord? **JA!**

VRAAG 2: Moet de Stad Gent een bank van publieke gronden oprichten om 40% sociaal wonen* te realiseren? **JA!**

zondag 8 oktober
volksraadpleging in Gent
grondrecht betaalbaar wonen

TE DUUR

*40% sociaal wonen = betaalbaar wonen (20%) & sociale huisvesting (20%)

Stap 4: is de stemming geldig?
= min. 10% opkomst

Ja

14.95% OPKOMST	79% PRIVATISEER	77% WONEN
-------------------	--------------------	--------------

En wat nu?

Voorbeeld: protestactie 'Iedereen beschermd'

[Filmpje: uitleg Iedereen Beschermd](#)

Andere bestuursvormen?

Niet-representatieve landen...

→ Stemmen bevolking niet vertegenwoordigd

- Vele staten passen de democratische principes niet toe
- Deze zijn dictatoriaal of autoritair
- De macht behoort bij 1 persoon of een kleine groep

Ken jij landen waar de democratische principes niet worden toegepast? Welke?

Bv. geen vrije verkiezingen.

Bv. geen mogelijkheid om je mening vrij te uiten

Bv. macht ligt bij een kleine groep

Wat zijn de gevolgen? Welk effect heeft dit op het leven van de bevolking?

STELLINGENSPEL

Luister naar de stelling:

- Kies een positie
  - Wie voor is, staat vooraan
  - Wie tegen is, staat achteraan
  - Wie denkt geen mening te hebben of een beetje voor en een beetje tegen te zijn, staat in het midden van de ruimte
- Iedereen in positie? We leggen aan elkaar uit waarom we staan waar we staan.
- Je mag van mening, dus van plaats veranderen na het gesprek
- Leg uit waarom je van positie wijzigt

Onthouden

- We **kiezen vertegenwoordigers** (politici) die voor ons beslissingen nemen
- **Onze stem** bij de verkiezingen **heeft invloed**: alle partijen krijgen volgens het totaal aantal stemmen omgerekend x-aantal zetels. Hoe meer zetels, hoe meer (beslissings)macht. Hoe minder zetels, hoe minder (beslissings)macht
- Als wij gaan stemmen, dan zijn wij vertegenwoordigd in de parlementen en besturen. Als wij **niet gaan stemmen**, dan zijn we **niet vertegenwoordigd**
- We hebben vrijheden en rechten. Die willen we niet verliezen. We willen ook niet dat ze geschonden worden
- Wij kunnen de vertegenwoordigers, buiten de verkiezingen, ook helpen door te zeggen wat wij nodig hebben. We hebben het **recht** om ons te **organiseren en te laten horen hoe het anders kan**. Ook dat is democratie

